

Kasper Tonsberg Schlies grundlovstale

Taler

Kasper Tonsberg Schlie
Sekretariatsleder, DEO

Dato

5. juni 2026

Sted

Vartov, København

Omstændigheder

Talen blev holdt ved DEOs (Demokrati i Europa Oplysningsforbundet) grundlovsarrangement.

1 Kære allesammen

Sidste efterår var jeg i Bruxelles til konference og faldt tilfældigt i snak med en tidligere dansk udenrigsminister. Efter et par minutter så han stille på mig og sagde så: ”I skaber jo debat om EU i DEO. I disse tider synes jeg, at I skal bakke op og få folk til at rykke sammen i bussen – russerne vil jo udnytte enhver splittelse”.

Et par måneder senere læste jeg et opslag på sociale medier forfattet af en anden tidligere dansk minister, vi kunne kalde ham Søren Pind, der lød sådan:

”Enhver dansk borger, der måtte have nogen berøring med amerikanere, må række ud og gøre opmærksom på dette. Og enhver dansk borger, der i denne sag går den amerikanske præsidents ærinde, må herfra betegnes som landsforræder. Og jeg ved, hvad det betyder - for jeg var den justitsminister, der genindførte landsforræderiparagraffen i dansk strafferet, sagde han og satte trumf på: Det yderste højre i dag må behandles som kommunisterne blev det under den kolde krig. En femtekolonnevirksomhed, vi må regne med i bestemte sammenhænge går fjendens ærinde.”

20

Nu er jeg hverken kommunist eller fra det yderste højre, men det er underordnet. Citatet her er et rendyrket udtryk for, hvordan ytringsfriheden kommer under pres, når politikere får en opfattelse af, at fjenden banker på.

25 I forsøget på at beskytte vores danske demokrati griber vi til metoder, der ville have fået gode gamle Grundtvig til at klø sig i skægget.

Never waste a good crisis, lyder en politisk læresætning. Det er i krisetider vi
30 oplever stærke forventninger til patriotisme, til oprustning, til ensretning af
debatten om, hvem der er venner - og hvem der er fjender. Vi kunne kalde det
demokratiparadokset.

Det udfolder sig i Danmark - og det udfolder sig i EU, hvor man har travlt med
35 at få sine 450 millioner indbyggere til at rykke sammen i bussen.

”Beskyt det, der betyder noget”. Sådan lyder EU-kommissionens nye
reklamekampagne, der i disse uger fylder på togstationer, busstoppesteder og på
sociale medier. Hvor mange af jer har set denne kampagne?

40

Et af temaerne i denne kampagne er ”europæisk forsvar”. Her lyder det:
Forsvarsinvesteringer fremmer innovation, styrker økonomien og skaber
højtkvalificerede job i hele EU. På en anden plakat står der: Beskyt det, der
betyder noget: EU støtter projekter inden for forsvarsindustrien og hjælper
45 virksomheder med at blive mere konkurrencedygtige og modstandsdygtige. Og
på en tredje plakat: Beskyt det, der betyder noget: Du kan frit danne din egen
mening om spørgsmål, der har betydning for dig, uden statslig indblanding.

Beskyt det, der betyder noget. Tyg lige på den.

50

Det dugfriske regeringsgrundlag fortsætter i samme spor. Om EU lyder det: Der
er behov for at samles om en positiv vision. Der er behov for at samles om en
positiv vision. Det er afgørende ord. Der skal ikke være debat om visioner – ikke
flere konferencer om Europas fremtid. Vi skal have konkurrenceevne, men ikke
55 konkurrence mellem visioner. Der er brug for en positiv vision.

Et andet sted skriver firkløverregeringen: “Kun ved at skabe fremdrift inden for
alle de områder kan vi opnå den nødvendige europæiske autonomi og
sammenhængskraft – og det haster.”

60

Jeg tillader mig at spørge om det haster så meget, at kommissionen skal fortsætte
sin brug af nødret, hvor folkevalgte kobles ud. Haster det så meget, at vi ikke har
tid til debatten med Europa-Parlamentet, resten af folketinget og ikke mindst
med befolkningen?

65

Hvis man læser regeringsgrundlaget, får man indtryk af, at Europas største

udfordring er mangel på handling. Jeg frygter snarere, at Europas største udfordring er mangel på demokratisk proces.

70

Regeringsgrundlaget nævner igen og igen handlekraften. Ord man ikke finder noget sted er debat, borgerinddragelse og folkelig deltagelse.

75

Kriselogikken har det med at forplante sig ud i samfundet. Også fonde og puljer, som vi i civilsamfundet er dybt afhængige af, følger med strømmen.

Skal man søge midler til sine folkeoplysende projekter skal man skrive sig ind i en helt særlig diskurs: Projekterne skal gerne skabe demokratisk robusthed, modstandskraft og bidrage til totalberedskabet. Totalforsvaret.

80

Vores projekter skal ikke længere danne og oplyse som værdier i sig selv.

Vi skal lære – er det så blot om sivet, sagde Grundtvig. Sådan er det ikke længere. Civilsamfundet skal ruste borgerne. Vi skal gøre samfundet mere modstandsdygtigt, sagde politikerne, sagde fondene.

85

Dermed sker der gradvist en sikkerhedsliggørelse og en instrumentalisering af civilsamfundet. Vi har fået en opgave i statens tjeneste.

90

Er formålet med folkeoplysningen og civilsamfundet ikke at vi styrker folks evne til at danne deres egne holdninger? Til at tænke selv og få modet til at udfordre de dominerende fortællinger?

**

95

Måske kender i Jakob Martin Strid og den populære børnebog, der hedder Den fantastiske bus – eller hvordan vi kom fra A til B. Det var bestemt ikke sådan en bus den tidligere minister tænkte, at vi skulle rykke sammen i.

100

Lad os bare sige at processen med at bygge bussen og nå fra A til B er en anelse kaotisk. Passagererne er vidt forskellige og debatten undervejs er endeløs, men lærerig. Jeg tænker, at Grundtvig og Jakob Martin Strid kunne blive enige om flere ting: Samfundet og dialogerne lever i mangfoldigheden.

105

I DEO er vores positive vision at vi kan få flere med i en fri debat, hvor vi

sammen opnår en større viden om Danmarks og EU's udvikling og udfordringer. Ikke, hvor vi rykker sammen i bussen for at nå til samme konklusion, men hvor vi rykker sammen for at kunne høre hinanden og lade
110 meninger brydes.

Og en gang i mellem lade stilheden råde for at kunne høre dem med de irriterende spørgsmål på bagsædet.

115 Tak for ordet.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

120 **Kildetype**

Digitalt manuskript

Tags

Grundlovstale

URI

125 <https://www.dansketaler.dk/tale/kasper-tonsborg-schlies-tale-ved-deo-s-grundlovsarrangement-2026>

130

135

140